

Tiia Toivio

HOITAJAN OIKEUS VAIHTAA AMMATTIA - omaehtoisen ammatinvaihdon oikeudelliset vaikutukset yksilön työttömyysturvaan

TIIVISTELMÄ

Toivio Tiia: Hoitajan oikeus vaihtaa ammattia – omaehtoisen ammatinvaihdon oikeudelliset vaikutukset yksilön työttömyysturvaan
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Hallintotieteiden tutkinto-ohjelma, julkisoikeus
Ohjaaja: Sonya-Hannele Walkila
Huhtikuu 2022

Tutkielmassa tarkastellaan hoitajan oikeutta vaihtaa ammattiaan sekä sen oikeudellisia vaikutuksia hänen työttömyysturvaansa. Tarkoituksena on tutkia erityisesti ammatinvalinnan oikeudellisia vaikutuksia hoitajan työttömyysturvaan tilanteessa, jossa hoitaja ei halua enää harjoittaa hoitajan ammattiaan työttömäksi jäädessään. Tutkielmassa keskitytään sekä sairaanhoitajan että lähihoitajan työttömyyden aikaiseen tilanteeseen näiden ammattien erityispiirteet huomioiden.

Tutkielma on lainopillinen ja sen tarkoituksena on tulkita ja systematisoida voimassa olevaa oikeutta tutkimuskysymyksen näkökulmasta. Koska työttömyysturvaan sekä työvoimapaalveluihin kytkeytyvä lainsäädäntö on parhaillaan uudistumassa, näiden säädösten pykälä tulkitaan 1.7.2022 saakka voimaan tulevien osien kohdalta jo kuin voimassa olevaa oikeutta. Tuota myöhemmin voimaan tulevia pykälä ei huomioida, vaan lainsäädäntö tulkitaan voimassa olevassa muodossaan.

Tutkielman keskiössä ovat sekä tutkimuskysymyksen kannalta tärkeimmät Suomen perustuslaissa määritellyt perusoikeudet eli oikeus yhdenvertaisuuteen (PL 6§), ammatinvalinnanvapaus (PL 18§) sekä oikeus sosiaaliturvaan (PL 19§). Sääntelystä tarkastelussa on työttömyysturvalaki (1290/2002) ja laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012). Näiden lisäksi käsitellään soveltuvilta osin Suomen perustuslakia (731/1999), hallintolakia (434/2003), vakuutuslainsäädäntöä (677/2016) ja hoitoalan ammattihenkilöitä koskevaa lainsäädäntöä. Näiden lisäksi aineistona on käytetty kansainvälisiä sopimuksia, lainvalmisteluaineistoa, esimerkiksi hallituksen esityksiä, perustuslakivaliokunnan lausuntoja sekä oikeuskirjallisuutta.

Tutkielman aluksi käydään läpi tutkimuskysymyksen kannalta tärkeimmät perusoikeudet ja perusoikeusjärjestelmän perusteita. Tämän jälkeen edetään tutkimaan hoitajan oikeudellista asemaa työttömänä työnhakijana. Kappaleessa avataan myös hoitajien ammattien erityispiirteitä oikeudellisesta näkökulmasta ja tutkitaan hoitajan työnhakuprosessia uudistuvan lainsäädäntö huomioiden. Työnhakuprosessin tutkimisen jälkeen siirrytään vielä tarkastelemaan hallintotoimintaa sekä yksilön oikeusturvaa viranomaisessa tutkimuskysymyksen näkökulmasta.

Tutkielmassa selvisi, että lainsäädäntö koskien työtöntä työnhakijaa on pirstaleinen ja useaan kertaan uudistettu. Huomioon ottaen hoitoalan työvoimapolun, ei hoitajalla ole teoriassa mahdollisuuksia kieltäytyä hoitoalan työtarjouksista menettämättä työttömyysturvaansa. Ammatinvalinnanvapaus ei ole laissa määritelty pätevä syy työstä kieltäytymiseen. Työttömyysturva on maksuperusteiltaan vastikkeellista sosiaaliturvaa ja vaati työnhakijalta vastapalveluksia sen ansaitsemiseksi. Yksilön viimesijaiselle sosiaaliturvalle on omat myöntämisperusteensa, jotka ovat tämän tutkimuskysymyksen ulkopuolella.

Kuitenkin kävi ilmi, että työllisyysviranomaisen harkintavallalla on suuri merkitys koskien työnhakusuunnitelman ja viime kädessä työvoimapolitiittisen lausunnon kirjaamista. Tässä kohtaa työllisyysviranomaisella on mahdollisuus käyttää tapauskohtaista harkintaansa ja kirjata työnhakusuunnitelmaan työnhakijan toive saada työtarjoukset hoitoalan ulkopuolelta ja toimia suunnitelman mukaisesti. Menettelyn ansiosta työnhakijan ei tarvitsisi kieltäytyä työstä ja näin ollen hän ei myöskään toimisi työvoimapolitiittisesti moitittavasti ja saisi korvauksetonta määräaika.

Avainsanat: Hoitaja, hoitotyö, työttömyysturva, perusoikeudet, oikeusturva

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1. Johdanto	3
1.1. Tutkimuskysymys	4
1.2. Aikaisempi tutkimus aiheesta.....	5
1.3. Metodiset valinnat	6
2. Yksilön perusoikeuksista ja niiden luonteesta	7
2.1. Ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien erot	7
2.2. Lainsäädännön perustuslainmukaisuuden valvonta ja perustuslain etusija	8
2.3. Perusoikeuksien rajoittamisperusteet	9
2.4. Yhdenvertaisuus perusoikeutena	10
2.5. Ammatinvalinta perusoikeutena.....	10
2.6. Yksilön oikeus sosiaaliturvaan perusoikeutena.....	12
3. Hoitajan oikeudellinen asema työttömänä työnhakijana	14
3.1. Ammatti työvoimapolitiittisena määritelmänä	14
3.2. Hoitajan ammattioikeudet ja koulutus työelämässä	14
3.3. Hoitaja työnhakuprosessissa.....	15
3.4. Vastikkeellisuudesta työvoimapalveluissa	17
3.5. Työvoimapolitiittisesti moitittavaa menettelyä?	18
4. Työttömän työnhakijan oikeusturva.....	20
4.1. Hyvän hallinnon perusteet sekä erilaiset oikeusperiaatteet hallinnossa	20
4.2. Viranomaisen harkintavalta.....	20
4.3. Oikeusturva viranomaisessa yleisesti	22
4.4. Työnhakijan oikeusturva	22
5. Johtopäätökset	25
Lähdeluettelo	27

1. Johdanto

Tämä hetken hoitoalan suurimpia keskustelunherättäjiä sote-uudistuksen ja hoitajien työtaisteluiden ohella on hoitajapula. Osalla nykyisistä hoitajista on alalla todettujen ongelmien vuoksi aikomuksena vaihtaa töihin toiselle alalle. Esimerkiksi nuoret sairaanhoitajat ovat tehdyn tutkimuksen mukaan tyytymättömiä muun muassa palkkaukseen, työn kuormittavuuteen, heikkoon johtamiseen sekä työn arvostuksen puutteeseen.¹ Nämä syyt ovat myös monen alalta lähteneen perusteena jättää hoitotyö.

Suomen lähi- ja perushoitajaliiton sopimusasiantuntija Anne Villman kertoo, että saa päivittäin irtisanoutumiseen liittyviä yhteydenottoja hoitajilta ja tämän kaltaiset tiedustelut ovat lisääntyneet viimeksi kuluneen vuoden aikana.² Lisäksi uutisoinnin mukaan moni hoitajista harkitsee tilanteen kuormittavuuden vuoksi jopa omaehtoista ammattioikeuksistaan luopumista, jotta jatkossa heitä ei voitaisi enää millään perusteella velvoittaa tekemään hoitotyötä.³ Ammattioikeuksista luopuminen on jo noususuhdanteessa, koska vuonna 2021 hakemuksia oli tullut 46kpl, kun tavanomaisesti niitä on tullut keskimäärin parikymmentä vuodessa.⁴

Jokaisen yksilön perusoikeuksiin kuuluu oikeus valita, minkä ammatin työllä elättää itsensä. Yksilöllä on siis ainakin teoriassa oikeus vaihtaa ammattia ja lopettaa tietynlaisen ammatin harjoittaminen. Oikeudellisesti kiinnostavaksi asian tekee se, että jos alalta jo aiemmin omasta päätöksestään lähtenyt hoitaja jää myöhemmin elämässään työttömäksi, millä tavoin hänen hoitoalan koulutuksensa ja ammattioikeutensa vaikuttavat työvoimapaalveluiden asiakkaana. Lisäksi parhailaan ollaan uudistamassa työttömyysturvan lainsäädäntöä, joka luo lisätarpeen tämänkaltaiselle tutkielmalle.

Tämän tutkimusaukon ratkaiseminen on merkityksellistä hoitoalalta lähtevien ammattinvaihtajien perusoikeuksien toteutumisen kannalta. On tärkeää tutkia hoitajien oikeudellista asemaa heidän halutessaan lopullisesti lopettaa työskentelynsä hoitajina.

---

¹ Helander, Roos & Suominen, 2019

² Kivimäki, 2021

³ Ruuskanen, 2020

⁴ Mustonen, 2022

1.1. Tutkimuskysymys

Tutkielmassa on tarkoituksena tutkia, kuinka yksilön perusoikeudet ammatinvalinnasta ja sosiaaliturvasta kohtaavat tapauksessa, jossa hoitaja on jo siirtynyt uuden alan töihin ja jää yllättäen työttömäksi. Ammatinvalinta ymmärretään tutkielmassa *yksilön omana päätöksenä* valita, minkä ammatin työllä elättää itsensä.

Tutkielmassa selvitetään, minkälainen on alalta lähteneen hoitajan oikeudellinen asema työttömänä työnhakijana ja minkälainen lainsäädäntö sitä säätelee. Onko hoitajilla tosiasiallista mahdollisuutta lähteä hoitoalalta lopullisesti sen vaikuttamatta heidän työttömyysturvaansa? Mitä seurauksia tulee alalta lähteneelle hoitajalle, joka kieltäytyy mahdollisesta hoitoalan työpaikasta?

Tutkimuskysymysten käsittelyssä on oletuksena tilanne, jossa yksilö kieltäytyy nimenomaan *hoitoalan työtarjouksista*, mutta ei muiden alojen töistä. Näin ollen hän ei siis vastusta työntekoa itsessään, vaan nimenomaisesti hoitoalalla työskentelyä ja vanhaa ammattiaan. Onko kerran tehty ammatinvalinta ikuinen?

Tutkielmassa keskitytään tutkimaan erityisesti sekä lain julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta että työttömyysturvalain ammatinvaihtajia koskevia pykäläitä ja niiden kokonaisuuden suhdetta perusoikeuksiin. Koska elämme juuri parhaillaan uudistuvan lainsäädännön siirtymäaikaa koskien työvoimaviranomaisen toimintaa, käsittelemme uudistettuja pykäläitä 1.7.2022 saakka sillä tavoin, kuin ne olisivat jo voimassa olevaa oikeutta. Sitä myöhemmin voimaan tulevia muutoksia en huomioi.

Tutkielma on julkisoikeudellinen ja keskittyy erityisesti valtiosääntöoikeuden ja hallinto-oikeuden aloille. Tutkielmassa oikeudellinen argumentointi nojaa suomalaiseen lähdeaineistoon, koska tutkimuskysymysten muodostama kokonaisuus on kaikkine erityispiirteineen suomalaisen oikeusjärjestyksen tuotos. Kansainvälinen sääntely näkyy tutkielmassa lähinnä jo lainsäädäntöön sisällytettynä ja yksittäisinä mainintoina, mutta sen sisältöön ei syvennyttä erityisesti.

Tutkimuskysymyksiä on useita pienempiä ja niiden käsittely jakautuu kolmeen erilliseen pääkappaleeseen. Ensimmäisessä pääkappaleessa avataan perusoikeusjärjestelmämme perusteita ja tutkitaan ammatinvalintaan ja sosiaaliturvaan liittyviä perusoikeuksia tutkimuskysymyksen näkökulmasta. Sitten siirrytään tutkimaan hoitajan oikeudellista asemaa työttömänä työnhakijana ja käydään läpi entisen hoitajan työhakuprosessia

lainsäädännön näkökulmasta. Kolmannessa osiossa käydään läpi yleisiä oikeusturvaan ja hallintotoimintaan liittyviä periaatteita, jotka vaikuttavat tutkimuskysymyksen kaltaisen hoitajan kohteluun hallinnossa. Lopuksi tehdään tutkimuskysymykseen liittyen johtopäätökset sekä analyysiä aiempien pääkappaleiden pohjalta. Tässä tutkielmassa keskitytään ammattiryhmänä nimenomaisesti hoitajiin (lähi- ja sairaanhoitajat) heidän ammattinsa erityispiirteet huomioiden, mutta tutkielma tuottaa tietoa oletusarvoisesti myös muille ammatinvaihtajille.

Rajaan tutkimuksen ulkopuolelle tilanteen, jossa hoitaja irtisanoutuu työstään ilman uutta työ- tai opiskelupaikkaa. Rajaan tutkimuksen ulkopuolelle myös tilanteen, jossa asianosaisella on oikeus viimesijaiseen sosiaaliturvan muotoon, perustoimeentulotukeen. Tutkielman ulkopuolella ovat myös alanvaihtajat, jotka vaihtavat alaa terveydellisten seikkojen tai alalle sopimattomuuden vuoksi. Koen näiden tilanteiden olevan sen verran käsiteltävän tutkimuskysymyksen ulkopuolella, ettei niitä käsitellä tässä tutkielmassa.

1.2. Aikaisempi tutkimus aiheesta

Aiheesta on hoitoammattilaisten näkökulmasta hyvin niukasti tutkimusta. Marjo Ring Itä-Suomen yliopistosta tekee parhaillaan tutkimusta ”Auttajasta ammatinvaihtajaksi”-nimikkeellä. Tutkimuksessa on tarkoituksena analysoida sote-ammattilaisten alanvaihtoon johtaneita syitä. Muuta, tutkimuskysymystä jokseenkin kaukaisemmin sivuavaa tutkimusta löytyy jonkin verran. Sini Pajari on tehnyt Pro Gradu tutkielman Tampereen yliopistossa työttömyysturvan aktiivimallin vaikutuksista työttömän perusoikeusasemaan. Tutkielmassa tarkasteltiin erityisesti oikeutta sosiaaliturvaan ja yhdenvertaiseen kohteluun.⁵ Ammatinvalinnan vapautta on tutkinut Pekka Länsineva artikkelissaan ”Ammatinvalinnan vapaus perusoikeutena ja seksuaalipalveluiden ostamisen kriminalisointi”⁶ ja Marja Pajukoski on tutkinut erityisen paljon työttömyyden erilaisia ilmentymiä sekä yksilötasolla että yhteiskunnallisemmalla tasolla.

---

⁵ Pajari 2018

⁶ Länsineva 2005

1.3. Metodiset valinnat

Tutkielma tulee olemaan lainopillinen eli oikeusdogmaattinen. Oikeusdogmaattinen tutkimus tutkii voimassa olevaa oikeutta ja tulokset ovat johdettavissa suoraan lainsäädännöstä. Tarkoituksena on tutkia, mikä on voimassa olevan oikeuden sisältö tämän tutkimuskysymyksen suhteen ja selvittää lainsäädännön sisältöä etsien ja systematisoiden kaikkia tutkimuskysymykseen liitännäisiä säädöksiä. Lain tulkinnassa selvitetään lainsäätäjän tarkoittamaa lain sisältöä erilaisia oikeuslähteitä käyttäen. Oikeuslähteitä käytetään sekä etusija- ja käyttö järjestyssääntöjen velvoittamassa järjestyksessä.⁷ Lainsäädännön lisäksi tullaan oikeudellista argumentaatiota tukemaan käyttämään muita relevantteja oikeuslähteitä, kuten erilaisia lainvalmisteluasiakirjoja, mahdollisesti laillisuusvalvojien ratkaisuja, oikeuskäytäntöä sekä oikeuskirjallisuutta.

Tutkielmassa normien tulkinta perustuu ensisijaisesti kielelliseen, sanamuodon mukaiseen tulkintaan. Tällaisessa laintulkinnassa käsitteitä tulkitaan niiden arkikieltä vastaavan merkityksen avulla. On kuitenkin todennäköistä, että se ei riitä ainoaksi tulkintamuodoksi.⁸

Toisena lainsäädännön tulkintamuotona tutkielmassa käytetään teleologista tulkintaa, jonka pyrkimyksenä on tulkita säännöksiä niille asetettujen tavoitteiden kautta.⁹ Tutkielmassa käytetään lisäksi perusoikeusmyönteistä laintulkintaa.¹⁰ Lainsäätämisen prosessin aikana perustuslakivaliokunnan keskeisin tehtävän on antaa arvio säädettävän lain perustuslainmukaisuudesta ja lausunnoilla nähdään olevan velvoittava asema prosessin aikana.¹¹ Tämän aseman vuoksi eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunnot ovat tärkeässä roolissa tämän tutkielman laintulkintaa muodostettaessa.

---

⁷ Husa, Mutanen & Pohjolainen, 2008 s.20

⁸ Määttä ja Paso 2019 s. 31

⁹ Määttä ja Paso 2022, s. 44

¹⁰ PL 22 §

¹¹ Ojanen, 2015, s. 55, Tuori 2001 s.44

2. Yksilön perusoikeuksista ja niiden luonteesta

Yksilön perusoikeudet ovat kansallisessa valtiosäännössä turvattuja yksilölle turvattuja oikeuksia. Perusoikeuksia on erilaisia ja niillä on monenlaisia vaikutuksia yksilön elämänpiirissä. Perusoikeudet ovat erityisiä, koska niihin liittyy perustuslain tasoisuudesta johtuva erityinen pysyvyys ja oikeudellinen luonne. Tämä erityisyys ja oikeudellinen luonne johtuu Suomen perustuslain 73 §:n säädetyistä perustuslain korotetusta lainvoimasta, joka määrittelee perustuslain säätämisen järjestyksen huomattavasti vaikeammaksi kuin tavallisten lakien.¹²

2.1. Ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien erot

Ihmisoikeudet määrittyvät kansainvälisten sopimusten kautta ja määrittävät tällöin kansainvälisesti kansallisten perusoikeuksien tavoiteltavan vähimmäistason. Perusoikeudet puolestaan vahvistetaan kansallisessa valtiosäännössä ja ne voivat olla korkeammalla tasolla kuin ihmisoikeuksien vähimmäisvaatimukset.¹³

Perusoikeuksia jaotellaan eri tavoin. Perinteisimmäksi on mainittu jako kansalais- ja poliittisiin oikeuksiin (KP) ja taloudellisiin, sosiaalisiin ja sivistyksellisiin oikeuksiin (TSS). Oikeus yhdenvertaisuuteen (PL 6 §) luokitellaan tämän jaottelun mukaan kansalaisoikeudeksi ja loput tämän tutkielman keskiössä olevista perusoikeuksista ovat niin sanottuja TSS-oikeuksia. Kyseiset TSS-oikeudet turvaavat yksilön taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia.¹⁴ Ammatin ja elinkeinon vapaus (PL 18 §) sekä oikeus sosiaaliturvaan (PL 19 §) ovat tämän tutkielman kannalta tärkeimmät TSS-oikeudet ja ne on siksi poimittu lähempään tarkasteluun.

Perusoikeuksien luonteesta johtuen niillä on monenlainen joukko erilaisia johdannaisvaikutuksia sekä yksilön, että julkisen vallan piirissä. TSS-oikeudet ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden toteutuminen vaatii julkiselta vallalta aktiivisia toimenpiteitä edistääkseen niiden toteutumista.¹⁵ Tämä näkyy esimerkiksi koko

---

¹² Ojanen 2015, s.8, Huhtanen 2017 s.64, Tuori 2001 s.16

¹³ Hallberg 2005

¹⁴ Ojanen 2015, s.10, Tuori 2001 s.31

¹⁵ Ojanen 2015, s.11

sosiaaliturvajärjestelmän olemassaolona ja sen sisällä tapahtuvana toimintana. Sekä oikeus työhön että oikeus sosiaaliturvaan sisältävät sääntelyvarauksen, joka käytännössä tarkoittaa sitä, että sen avulla ohjataan perustuslaillisen oikeuden toteuttava enempi sääntely tavanomaisen lain tasolle.¹⁶

2.2. Lainsäädännön perustuslainmukaisuuden valvonta ja perustuslain etusija

Perustuslain mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Suomessa lainsäädännön perustuslainmukaisuuden valvonta on luonteeltaan ennakkollista ja kuvailtavissa parlamentaariseksi. Valvonnan painopiste on eduskunnassa ja Suomen perustuslaissa valtuutetaan perustuslakivaliokunnan tehtäväksi antaa lausuntonsa sen käsittelyyn tulevien lakiehdotusten ja muiden asioiden perustuslainmukaisuudesta.¹⁷

Perustuslakivaliokunnalta pyydettyjen lausuntojen määrä on viime vuosikymmeninä kasvanut merkittävästi. Perustuslakivaliokunnan asemaa monen vartijana on jokseenkin kritisoitu esimerkiksi sen ulkopuolisten, tulkintaratkaisuisissa avustavien valtiosääntöoikeuden asiantuntijoiden vähäisestä lukumäärästä ja asiantuntijavallan keskittymisestä ja toisaalta itse perustuslakivaliokunnan toiminnan kriittisen tarkastelun puutteesta.¹⁸ Toisaalta viime vuosikymmenten aikana määrällisesti kasvaneiden asiantuntijoille suunnattujen lausuntopyyntöjen syiksi on nähty esimerkiksi lainvalmistelun ongelmat. On esimerkiksi nähty, että käsittelyn tarve saattaa olla seurausta keskeneräisestä lainvalmistelusta tai asiantuntemuksen puutteesta lainvalmistelussa, perustuslain tulkintaongelmista ja uusimpana EU-sääntelyn merkittävämmästä läsnäolosta.¹⁹

Jälkikäteistä perustuslainmukaisuuden valvontaa ei ole varsinaisesti järjestetty. Lakeihin kohdistuva valvonta on lakien säätämisvaiheessa tapahtuvaa abstraktista normikontrollia ilman yhteyksiä konkreettisiin oikeustapauksiin. Aikaisemmin tuomioistuimilla tai muilla eduskunnan ulkopuolisilla orgaaneilla ei ollut oikeutta tutkia lain

---

¹⁶ Hallberg ym. 2005

¹⁷ PL 74 §

¹⁸ Keinänen ja Wiberg 2012

¹⁹ Tuori 2018

perustuslainmukaisuutta eikä yksittäistapauksessa jättää soveltamatta lakia sillä perusteella, että se olisi ristiriidassa perustuslain kanssa. Kuitenkin vuoden 2000 perustuslain myötä tuomioistuimilla on oikeus ja velvollisuus antaa etusija perustuslain säännöksille, jos käsiteltävänä olevassa asiassa säännöksen soveltaminen olisi ilmeisessä ristiriidassa perustuslain kanssa.²⁰

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan olisi hyvin poikkeuksellinen tilanne kyseessä, jos ratkaisutilanteessa oli selvä ristiriita perustuslain ja lain säännösten välillä. Oletetut ristiriidat ovat lausunnon mukaan näennäisiä ja poistettavissa lain tulkinnalla. Tuomioistuinten tulee noudattaa lain tulkintavaihtoehtoista perusoikeusmyönteistä laintulkintaa.²¹

2.3. Perusoikeuksien rajoittamisperusteet

Perusoikeussäätelyn lähtökohdaksi on nähty yksilön vapauspiirin suojaaminen julkiselta vallankäytöltä.²² Perusoikeudet ovat asemastaan huolimatta rajoitettavissa tietyin ehdoin. Säätelyvaraus on perusoikeuspykälän osa, jonka nojalla lainsäätäjällä on toimivalta säätää kyseisen perusoikeuden käyttämisestä tavallisella lailla.²³

Perustuslakivaliokunta on linjannut perusoikeusuudistuksen yhteydessä erityisiä perusoikeuksien rajoittamisperiaatteita. Näitä ovat lailla säätämisen vaatimus ja säädetyn lain täsmällisyys ja tarkkarajaisuus. Rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä, välttämättömiä ja niille on oltava olemassa painava yhteiskunnallinen tarve. Tavallisella lailla säädetty rajoitus ei voi ulottua perusoikeuden ytimeen ja rajoitusten on noudatettava suhteellisuusvaatimusta rajoituksen tavoitteeseen nähden. Yksilön oikeusturvajärjestelyiden on oltava kunnossa ja rajoitukset eivät saa olla ristiriidassa Suomea sitovien kansainvälisissä sopimuksissa sovittujen ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.²⁴ Nämä rajoitukset ovat luonnollisesti voimassa myös säätelyvarauksen yhteydessä.

---

²⁰ HE 1/1998 s. 51, PeVM 25/1994 vp, 3–4, PL 106 §, Keinänen ja Wiberg 2012 s. 4

²¹ PeVM 25/1994 s. 4, myös PL 106 §

²² PeVM 25/1994 s.3

²³ Ojanen, 2015, s. 40

²⁴ PL 6 §, ks. lisäksi PeVM 25/1994 s.5

2.4. Yhdenvertaisuus perusoikeutena

Oikeus yhdenvertaisuuteen on määritelty Suomen perustuslain 6§:ssä. Se sisältää subjektiivisen oikeuden ihmisten yhdenvertaisuudesta lain edessä. Säännös sisältää mielivallan kiellon ja vaatimuksen samanlaisesta kohtelusta samankaltaisissa tapauksissa. Momentti on kohdistettu lainsoveltajalle ja se sisältää tuomioistuimen ja muiden viranomaisten harkintavallan rajoitusperiaatteen sekä kohdistuu myös lainsäätäjään.²⁵

Lisäksi pykälän toinen momentti on luonteeltaan suora kielto asettaa ketään eri asemaan ilman hyväksyttävää syytä, toisin sanoen kyseessä on niin sanottu syrjintäkielto. Yhdenvertaisuuspykälän henki juurtuu monesta Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta. Esimerkkeinä mainittakoon kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus sekä luonnollisesti Euroopan ihmisoikeussopimus.²⁶

On nähty, että on käytännössä mahdotonta eritellä kaikkia mahdollisia syrjintäperusteita lakiin, joten siitä johtuen pykälä on jätetty avoimeen muotoon. Syrjinnän kielto koskee myös erilliskohtelua eli segregaatiota. Kuitenkin erillisten palveluiden tarjoaminen eri väestöryhmille *hyväksyttävästi perusteltuna* voi olla sallittua. Säännös ei myöskään kiellä positiivista erityiskohtelua, joka edistäisi jonkun tietyn ryhmän tasa-arvoa ja olosuhteita verrattuna muihin.²⁷

2.5. Ammatinvalinta perusoikeutena

Yksilön oikeus valita ammattinsa on Suomen perustuslaissa määritelty perusoikeus, jossa jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Kyseinen pykälä sisältää sääntelyvarauksen alemman asteiselle lainsäädännölle.²⁸

---

²⁵ He 309/1993, kohta 1.1, 5 §:n yksityiskohtaiset perustelut

²⁶ Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus 8/1976 sekä Euroopan ihmisoikeussopimus 63/1999

²⁷ He 309/1993, 1.1 5§: yksityiskohtaiset perustelut

²⁸ PL 18 §

Ammatinvalinnan perusoikeus juontuu Suomea velvoittavista kansainvälisistä sopimuksista, tässä tapauksessa erityisesti TSS-yleissopimuksesta. ²⁹TSS-yleissopimuksessa ammatinvalinnan takaava oikeus on sanoitettu 6. artiklassa seuraavasti:

Tämän yleissopimuksen sopimusvaltiot tunnustavat oikeuden työhön, joka käsittää jokaiselle kuuluvan oikeuden hankkia toimeentulonsa vapaasti valitsemallaan tai hyväksymällään työllä, ja ne ryhtyvät tarpeellisiin toimenpiteisiin tämän oikeuden turvaamiseksi. ³⁰

Sanatarkka lainaus on tässä yhteydessä tarpeen, kun tarkastellaan perusoikeuden ydintä ja osaa, joka ei ole perusoikeuden rajoittamisen piirissä.

Tässä tapauksessa TSS-sopimuksen sanamuodossa korostetaan yksilön valinnanvapautta päättää ammatistaan ja työstään, koska artiklassa on käytetty kahta eri yksilön omaan päätökseen viittaavaa käsitettä eli ne ovat ”vapaasti valitsemaa” ja ”hyväksymää”. Lisäksi on nähty, että ammatinvalinnan vapaudella on kiinteä yhteys toiseen perusoikeuteen, nimittäin yksilön itsemääräämisoikeuteen, jonka yhtenä ulottuvuutena on nähty vapaus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan keinolla. ³¹ Päätelmänä näiden argumenttien valossa näkisin sen, että ammatin vapaavalintaisuus kuuluu kyseisen perusoikeuden ytimeen eikä se tällöin ole alemman asteisella sääntelyllä rajoitettavissa.

Työttömyys on laaja-alainen ja monimutkainen yhteiskunnallinen ilmiö. Tästä johtuen yhteiskunnalla on myös erilaisia tavoitteita työttömyyden hallitsemiseksi. Perustuslain oikeus työhön on oikeutena kahtiajakoinen. ³² Se sisältää yksilön oikeuden lisäksi julkisen vallan velvollisuuden edistää työllisyyttä. Tätä velvollisuutta edistämään on säädetty laki julkisista työvoima ja yrityspalveluista. Lain tarvetta on perusteltu sen merkityksellä luoda oikeudellista perustaa työttömyysturvan vastikkeellisuudelle. Lain julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta mukaan valtion tarkoituksena on edistää alueellista työllisyyttä yhdessä kuntien, työmarkkinajärjestöjen, yrityksiensä sekä muiden työnantajien kanssa. ³³

---

²⁹ He 309/1993 6.2 Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista

³⁰ Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus, SopS 6/1976

³¹ PL 7.1 §, Karapuu 1999, s. 564–565., Stakes 2006, s. 25

32 PL 18 §

33 JTYPL 1 §, Stakes 2006, s.25

Työttömyys on myös taloudellinen rasite yhteiskunnalle. Työttömyyteen liitännäisten menojen hillitsemiseksi on nähty tärkeäksi työttömyyden pitkittymisen estäminen ja työttömän työnhakijan tukeminen sekä työnhaussa että uudelleen kouluttautumisessa. Tukemalla työtöntä työnhakijaa nopeasti takaisin työelämään, säästetään yhteiskunnan varoja ja samalla toteutetaan julkisen vallan velvollisuutta edistää työllisyyttä.³⁴

2.6. Yksilön oikeus sosiaaliturvaan perusoikeutena

Suomen perustuslain mukaan jokaiselle, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, kuuluu subjektiivinen oikeus välttämättömään, ihmisarvoisen elämän edellyttämään turvaan, toimeentuloon ja huolenpitoon. Momentissa on huomioitavaa sanamuoto ”joka ei itse kykene hankkimaan”. Tällä sanamuodolla vastuutetaan toimeentulon ensisijaiseksi hankkijaksi yksilöä itseään, yhteiskunnan elatuksen jäädessä toissijaiseksi.³⁵

Pykälän toisen momentin tarkoituksena on tarkentaa ensimmäisen momentin sisältöä ja taata jokaiselle oikeus turvaan elämän erilaisissa vastoinkäymisissä ja haavoittuvaisina aikoina, kuten sairastuessa, työkyvyttömyyden kohdatessa, vanhuuden ja työttömyyden varalta. Asia on momentissa esitetty sääntelyvarauksen muodossa, joka tarkoittaa sääntelyä edempänä lainsäädännössä, tavallisen lainsäädännön tasoisena.³⁶ Erään tulkinnan mukaan näissä tilanteissa ei oleteta yksilön ottavan vastuuta omasta toimeentulostaan eikä palvelujen saanti ole sidonnaista yksilön kykyyn hankkia kyseisiä palveluita.³⁷ Lisäksi perustuslakivaliokunnan vakiintuneessa tulkinnassa edellytetään sosiaaliturvajärjestelmiltä sellaista kattavuutta, että väliinputoajia ei jää.³⁸

Kun puhutaan työttömäksi jääneen yksilön sosiaaliturvasta yleisellä tasolla, tulee lähtökohtaisesti sovellettavaksi työttömyysturvalaki. Lain tarkoituksiksi on säädetty turvata työttömän työnhakijan taloudelliset mahdollisuudet hakea työtä ja parantaa edellytyksiä työmarkkinoille paluuseen. Tällöin työttömyydestä aiheutuneita taloudellisia

---

³⁴ Havakka, Niemelä, Uusitalo 2017, s.166

³⁵ PL 19.1 §

³⁶ PL 19.2 §, ks. myös Arajärvi, 2017, s.73, Tuori 2001 s.118

³⁷ Stakes 2006, s.47

³⁸ He 309/1993 vp, s.70

menetyksiä korvataan laissa säädetyin tavoin.³⁹ Työttömyyskorvauksen maksaa viime kädessä Kela.

Koska kyse on perusoikeuteen linkittyvästä tuesta, joten perustuslakivaliokunnan lausunnolla on tässä asiassa painava merkitys. Perustuslakivaliokunta on käytännössään katsonut, että asianomaisen on itse myötävaikutettava sellaisiin toimiin, jotka viime kädessä edistävät hänen työkykyään ja työllistymistä. Eli työttömyysturvan saaminen edellyttää sen saajalta vastasuorituksia.

On tärkeää kuitenkin huomioida, että perustuslakivaliokunnan mukaan sanktiona käytetyn tuen epäämisen täytyy olla asiallisesti perustellussa suhteessa siihen, mitä asianomaisen henkilön syyksi voidaan lukea. Lisäksi korvauksettomien ajanjaksojen pituus ei saa olla semmoinen, että niiden katsotaan olevan perustuslaillisen velvoitteen kiertämistä.⁴⁰ Tämänlainen tilanne voisi olla mahdollista esimerkiksi vastikkeettomien määräaikaisten eli ”karensien” ketjuuntuessa.

---

³⁹ TTL 1 §

⁴⁰ ks. PeVL 46/2002, Huhtanen 2013

3. Hoitajan oikeudellinen asema työttömänä työnhakijana

3.1. Ammatti työvoimapolitiittisena määritelmänä

Sekä työttömyysturvalaki että laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta eivät kumpikaan avaa tai tunnusta käsitettä ammatti puhekielessä ymmärretyllä tavalla. Puhutaan ammatillisesta osaamisesta, koulutuksesta ja työkokemuksesta ja nämä käsitteet ohjaavat lainsäädännössä monia yksilön työelämään kytkeytyviä toimintoja.⁴¹ Voitaisiin siis katsoa, että ammatti ei ole täysin yksiselitteisesti avattava juridinen käsite, koska se on monella tasolla aukeava ja määriteltävä käsite. Siihen liittyy yksilön taustasta johtuen erilaisia elementtejä, työkokemusten ja koulutusten summaa, joiden yhdistelmän näkisin olevan ”yksilön ammatti”. Ammatinvalinnan käsitteeseen sisältynee problematiikkaa sen monitasoisen määrittelyvaikeuden vuoksi. On myös nähty, että ei ole enää tämän päivän maailmassa tavanomaista työskennellä koko työuraa samoissa työtehtävissä tai edes samalla alalla.⁴² Onko silti mahdollista, että kerran opiskeltua ammattia ei voi periaatteessa ”unohtaa” ja jättää taakseen?

3.2. Hoitajan ammattioikeudet ja koulutus työelämässä

Hoitajien oikeus harjoittaa ammattiaan on määritelty laissa terveydenhuollon ammattihenkilöstä sekä laissa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstä. Lakien tarkoituksena on varmistaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöllä on riittävä koulutus tai muu pätevyys sekä tarvittavat valmiudet harjoittaa ammattiaan erilaisissa sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä.⁴³

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammatissa toimimista varten on säädettyjä erityisiä ehtoja. Laissa terveydenhuollon ammattihenkilöstä ja laissa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstä määritellään ammatinharjoittamisen ammattieettisiä velvollisuuksia.⁴⁴ Molemmissa laeissa on säädettyä myös jatkuva ammattitaidon ylläpitovaatimus. Ammattitaidon

---

⁴¹ Työttömyysturvalaki (1290/2002) ja laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2002)

⁴² Länsineva 2006, s. 3

⁴³ Laki terveydenhuollon ammattihenkilöstä (559/1994) sekä laki sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstä (817/2015)

⁴⁴ Laki terveydenhuollon ammattihenkilöstä 15 § sekä laki sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstä 4 §

ylläpitovaatimuksen laiminlyönnillä on molemmissa säädöksissä omat menettelynsä. Esimerkiksi erilaiset aktiivisesti päivitystä vaativat ”lääkkeenantoluvat” kuuluvat tähän kategoriaan.

Sosiaalihuollon ammattihenkilölaissa on säädetty ammattitoiminnan asianmukaisuuden selvittämisestä, jos hoitajalla on perusteltua aihetta olettaa ammattitaidossa olevan puutteita. Näissä asioissa toimivaltainen viranomainen on Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira. Lisäksi laissa linjataan seuraamuksia, jos käy ilmi, että aikaisemmin mainittua lain mukaista koulutusvelvoitetta on laiminlyöty tai työntekijän ammattitaito on riittämätön työtehtäviin nähden. Seuraamukset voivat olla erilaisia määräyksiä koskien ammattitoimintaa, ammattioikeuksien rajoittamista tai jopa ammattioikeuksien peruuttaminen joko määräajaksi tai toistaiseksi. Samankaltaisesti on asia muotoiltu myös terveydenhuollon ammattihenkilölaissa.⁴⁵

Hoitajan ammatti on siis jo lähtökohtaisesti hyvin säännelty ja valvottu ammatti. Tämä sääntely omalta osaltaan myös rajaa käytettävissä olevan työvoiman määrää, koska koulutettuja ammattilaisia on käytettävissä vain rajallinen määrä.

3.3. Hoitaja työnhakuprosessissa

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta määrittää työvoima- ja yrityspalveluiden toimintaa, ja jatkossa viitataan tähän viranomaiseen työllisyysviranomaisena.⁴⁶ Yksilön työnhaku käynnistyy sinä päivänä, kun hän rekisteröi itsensä työttömäksi työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään. Rekisteröityessään asiakkaan on annettava muun muassa työllistymisen ja julkisten työvoimapalveluiden kannalta tarpeelliset tiedot *työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja muusta osaamisestaan sekä työkyvystään.*⁴⁷

Avataan yksilön työnhakuprosessia alkuhaastattelun, työnhakukeskustelun ja työllisyysuunnitelman laatimisen kautta. Työllisyysviranomaisen on järjestettävä uudelle työnhakijalle alkuhaastattelu viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta ja järjestettävä jatkossa työnhakukeskusteluja työnhakijalle säännöllisesti työttömyyden

---

⁴⁵ Sosiaalihuollon ammattihenkilölaki 19–20 § sekä Laki terveydenhuollon ammattihenkilöstä 26 §

⁴⁶ Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012)

⁴⁷ JTYPL 2 luvun 1 §

jatkussa. Alkuhaastattelussa työllisyysviranomainen tekee arvion työnhakijan edellytyksistä hakea työtä ja työllistyä sekä näitä koskevista palvelutarpeista. Tässä yhteydessä hakijalle laaditaan myös yleensä työllistymissuunnitelma. ⁴⁸

Työllistymissuunnitelman sisältö perustuu työnhakijan työtä tai koulutusta koskeviin tavoitteisiin sekä arvioituun palvelutarpeeseen. Työllistymissuunnitelmaan sisällytetään työnhakuvelvollisuus ja mahdollisesti muita toimia, joiden tavoitteena on *nopea työllistyminen* avoimille työmarkkinoille. Tässä vaiheessa alan jättäneen hoitajan on siis mahdollista kirjata omaehtoinen ammatinvaihtonsa työllistymissuunnitelmaan ja kertoa siellä minkälaisista työtehtävistä hän olisi jatkossa kiinnostunut. ⁴⁹

Tarkastellaan työllisyysviranomaisen velvollisuuksia työnhakuprosessin edetessä;

Työ- ja elinkeinotoimiston on tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan sisältyviä palveluja työ- ja elinkeinotoimiston käytettäväksi osoitettujen määrärahojen puitteissa.

Työ- ja elinkeinotoimiston on seurattava työllistymissuunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä. ⁵⁰

Millä perustein työllisyysviranomaisen tarjoamat työpaikat valitaan? Pykälissä 8 ja 9 puhutaan molemmissa *työnhakijalle sopivista työmahdollisuuksista*. Arvio työpaikan sopivuudesta on määriteltävä työnhakijan *työkokemuksen, koulutuksen ja muun osaamisen* perusteella. ⁵¹

Kun kyseessä on tutkimuskysymyksen mukainen koulutettu ja työkykyinen, mutta kuitenkin omasta valinnastaan hoitotyön jättänyt hoitaja, niin kuinka suuri painoarvo hänen omille toiveilleensa annetaan työnhaussa? Toisin sanoen omaehtoinen uusi ammatinvalinta, joka olisikin mainittuna työllisyysuunnitelmassa, *ei teoriassa estä* hoitoalalle velvoittavan työtarjouksen saamista, jos viranomainen näkee sen työnhakijalle sopivaksi hänen *työkokemuksen, koulutuksen ja muun osaamisensa* perusteella. Lisäksi kun lakiin asetettuna tavoitteena on nimenomaan työnhakijan *nopea työllistyminen*, ei välttämättä ilman uutta koulutusta paljoa valinnanvaraa työnhakijalle jää.

Yksi kiinnostava näkökulma on alalta lähteneiden hoitajien yhdenvertaisuus muiden työttömien työnhakijoiden kanssa. Hoitoalalla on tällä hetkellä erittäin suuri pula

---

⁴⁸ JTYPL 2 luvun 5–12 §

⁴⁹ JTYPL 2 luvun 12 §

⁵⁰ JTYPL 2 luvun 14 §

⁵¹ JTYPL 3 luvun 2 §

ammattitaitoisesta hoitohenkilökunnasta. Esimerkiksi työllisyysviranomaisen ylläpitämässä te-palveluiden työnvälityspalvelussa on koko Suomen alueella sairaanhoitaja nimikkeellä 2903 ja lähihoitajan nimikkeellä yhteensä 4077 työnhakuilmoitusta. On myös huomionarvoista, että yhdellä ilmoituksella saatetaan hakea useampaa hoitajaa.⁵² Hoitoalan työvoimapulan huomioon ottaen, työttömänä työnhakijana oleva ex-hoitaja, on ammatillisen osaamisensa ja koulutuksensa vuoksi todennäköisesti riskissä saada työtarjouksen hoitoalalle työttömyysturvan menettämisen uhalla. Millä muulla alalla on näin merkittävä työvoimapula?

3.4. Vastikkeellisuudesta työvoimapalveluissa

Työttömän työnhakijan velvollisuuksista on säädetty laissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta;

Työttömyysetuutta hakevan työnhakijan on haettava aktiivisesti työtä ja koulutusta. Lisäksi hänen on osallistuttava palvelutarpeensa arvioimiseen, työllistymissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen sekä palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään.

Työttömyysetuutta hakeva työnhakija on velvollinen ilmoittamaan työllistymissuunnitelman toteutumisesta työ- ja elinkeinotoimistolle sen määräämällä tavalla. Ilmoitettavista tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.⁵³

Huomio kiinnittyy käsitteeseen *työttömyysetuutta hakeva työnhakija*. Kuten jo aiemmin on mainittu, sisältyy työttömyysetuuden maksamiseen vastikkeellisuuden vaade työtöntä työnhakijaa kohtaan. Työnhakijan on siis edellä mainituin keinoin edistettävä omaa työllistymistään ollakseen oikeutettu työttömyysetuuteen.⁵⁴

Työttömyysturvalaki määrittää nimensä mukaisesti työttömyyden perusteella maksettavaa sosiaaliturvaa. Työttömyysturvalaissa säädetään työttömän työnhakijan perustoimeentulon lähteeksi työttömyyspäiväraha sekä työmarkkinatuki.⁵⁵ Työttömyysturvalaissa määritellään myös etuuden saajan yleisiä oikeuksia ja

---

⁵² te-palveluiden työpaikkavälitys; haku tehty koko Suomen alueelle nimikkeillä sairaanhoitaja ja lähihoitaja 17.4.2022

⁵³ JTYPL 2 luvun 13 §

⁵⁴ Havakka, Niemelä, Uusitalo 2017, s.166

⁵⁵ TTL 1. luvun 2 §

velvollisuuksia. Pykälän ensimmäinen momentti säätää työnhakijan oikeuden jo aiemmin mainittuun työllistymissuunnitelmaan. Toinen momentti määrittää, että etuuden saajan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä, koulutusta ja antaa työ- ja elinkeinotoimistolle ammatillista osaamistaan, työhistoriaansa, koulutusta ja työkykyä koskevia tietoja. Lisäksi velvollisuuksiin kuuluu toteuttaa yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa laadittua työllistymissuunnitelmaa sekä tarvittaessa hakeutua ja osallistua erilaisiin yksilön työllistymistä edistäviin toimiin.⁵⁶

Ammatinvalinnanvapauden ja oikeuden sosiaaliturvaan⁵⁷ yhteisvaikutuksessa on nähty yksilöiden omien toiveiden ja elämänvalintojen merkitys yksilön oman ammattiuran suhteen. On nähty, että yksilön itsemääräämisoikeus *tulisi ottaa huomioon* yhtenä painavana tekijänä työllisyyspoliittisia toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa.⁵⁸

Oikeuskirjallisuudessa on myös nähty, että yksilön tulisi ainakin jollain tasolla olla valmis joustamaan omasta ammatinvalinnanvapaudestaan, eikä hän voisi edellyttää kovinkaan runsasta yhteiskunnan elatusta tilanteessa, jossa hän voisi tehdä työtä, mutta ei ammatinvalintaan vedoten halua tehdä sitä jollain tietyllä alalla. Tämän jouston kuuluisi olla kuitenkin vain väliaikaista eikä vapaudesta tinkimisen tulisi olla jatkuva.⁵⁹

3.5. Työvoimapoliittisesti moitittavaa menettelyä?

Seuraavaksi tutkitaan, mitä seuraa tilanteessa, jossa alan jättänyt hoitaja kieltäytyy hakemasta työllisyysviranomaisen laatiman työtarjouksen mukaista työpaikkaa hoitoalalta. Tarjousta tehtäessä hänet on lain mukaisesti koulutuksensa perusteella todettu päteväksi hoitajaksi hoivakotiin. Jättämällä hakematta hänelle tarjottua työtä työnhakija laiminlyö hänelle asetettua työnhakuvelvollisuuttaan.⁶⁰ Tämä on työvoimapoliittisesti moitittavaa menettelyä.

Työstä kieltäytymiseen on työttömyysturvalaissa listattu päteviä syitä. Hyväksyttäviä syitä kieltäytyä työstä ovat esimerkiksi lastenhoidon järjestämiseen liittyvät seikat, uskonnon ja vakaumuksen vastaisen työn vastaanottaminen, liian alhainen palkkaus (rajat

---

⁵⁶ TTL 1. luvun 3 §

⁵⁷ PL 18 § ja PL 22 §

⁵⁸ Länsineva 2006, s.7–8

⁵⁹ Länsineva 2006, s.8

⁶⁰ JTYPL luku 3 2–4 §

määritelty laissa), työn epäsiiveellisyys, väkivallan uhka tai työn aiheuttama terveyshaitta. Ammatinvalinta ei ole pätevien syiden listalla.⁶¹

Työttömyysturvalaissa säädetään ilman päteväksi katsottua syytä työstä kieltäytymisen seurauksista. Työtön työnhakija menettää oikeuden 45 päivän ajalta, jos hän kieltäytyy ilman pätevää syytä työnantajan hänelle tarjoamasta työstä tai työstä, johon hänet on valittu. Lisäksi työtön työnhakija menettää oikeuden työttömyysetuuteen 7 päivän ajaksi, jos hän ei toimi työllistymissuunnitelmassa edellytetyllä tavalla, jättää hakematta hänelle tarjottua työtä tai omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei työnhaku johda työllistymiseen.

Jatkuvasti näin meneteltäessä menettää lopulta kolmannen kerran jälkeen oikeuden työttömyysetuuteen toistaiseksi kokonaan ja oikeus palautuu ainoastaan työssäolovelvoitteen täytyessä.⁶² Eli tämän tutkimuskysymyksen valossa tarjotusta hoitotyöstä uuteen ammatinvalintaan vedoten kieltäytynyt hoitaja tulee lain mukaan menettämään oikeuden työttömyysetuuteen edellä mainituin ehdoin.⁶³

Kuten jo aikaisemmin mainittiin, tarjotaan työtä työllisyysviranomaisen puolesta työnhakijan *työkokemuksen, koulutuksen ja muun osaamisen* perusteella. Ammattioikeuksien poistaminen viranomaisen rekisteristä *ei poista käytyä koulutusta*. Voisiko myös olla, että ammattioikeuksien omaehtoinen poistaminen rekisteristä nähdään työvoimapolitiittisesti moitittavana menettelynä? Koska ainakin teoriassa tällöin yksilö ei toimi yhteistyössä ja tällöin edistä omaa työllistymistään. Tästä ei ole kuitenkaan täyttä varmuutta, koska viranomaisen harkintavallalla on merkitystä työvoimapolitiittista lausunto kirjattaessa.

---

⁶¹ TTL 2a luvun 5–6 §

⁶² TTL 2 a luvun 9–10 §

⁶³ TTL 4.6 §

4. Työttömän työnhakijan oikeusturva

4.1. Hyvän hallinnon perusteet sekä erilaiset oikeusperiaatteet hallinnossa

Työttömyyspalveluissa julkisen vallan toiminta asiakkaan palvelemiseksi on hallintotoimintaa. Hallintotoimintaa ohjaa hallintolaki. Hallintolain tarkoituksiksi on säädetty toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa hallintoasioissa. Lisäksi lain tarkoituksiksi on säädetty edistää hallinnon palveluiden laatua ja tuloksellisuutta.⁶⁴ Hallintolain säädökset sitovat valtion, kuntien, tulevien hyvinvointialueiden, itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten viranomaisia sekä muita toimijoita heidän hoitaessaan julkisia hallintotehtäviä.⁶⁵

Hallintolain 2 luvussa määritellään yleisiä hyvään hallintoon kuuluvia perusperiaatteita. Laki määrittää hallinnon oikeusperiaateiksi yhdenvertaisuusperiaatteen, tarkoitussidonnaisuuden periaatteen, objektiviteettiperiaatteen (puolueettomuus), suhteellisuusperiaatteen ja luottamuksensuojaperiaatteen.⁶⁶ Suhteellisuusperiaatteen ydin on suhteuttaa hallintotoimi kysymyksessä olevan tavoitellun intressin mukaisesti. Toimi ei saa olla kohtuuton verrattuna tavoitteeseen.⁶⁷ Tarkoitussidonnaisuudella viitataan siihen, että lakia ja toimivaltaa saa käyttää vain siihen tarkoituksen mihin se on säädetty. Luottamuksensuojalla tarkoitetaan yksilön suhdetta viranomaiseen. Tämän suhteen tulee perustua siihen, että yksilö voi luottaa viranomaisen toiminnan oikeellisuuteen sekä virheettömyyteen.

4.2. Viranomaisen harkintavalta

Kun tarkastellaan työnhakijan etuuksista päättävää hallintotoimintaa, perustuu sen toiminta aina lakiin perustuslain 2.3 § lainalaisuuden periaatteen mukaisesti. Päätöksenteko hallintotoiminnassa perustuu myös lisäksi jokaisen tapauksen tosiasioihin. Hallintolain mukaan asianosaista on kuultava häntä koskevassa asiassa ja hänen

---

⁶⁴ HL 1 §

⁶⁵ HL 2 §

⁶⁶ HL 6 §

⁶⁷ Stakes 2006, s.72

antamansa selvitys on otettava huomioon päätöstä tehtäessä.⁶⁸ Nykypäivän modernissa hallinnossa harkintavallan laajuuteen vaikuttavat esimerkiksi asiaa koskevan päätösvallan käytön toimivaltasäännökset, asian menettelysäännökset, hallinnon oikeusperiaatteet ja lain soveltamista ohjaavat yleiset säännökset. Lisäksi harkintavallan laajuutta arvioitaessa on otettava huomioon soveltamiskäytännön yhdenmukaisuus, sovellettavan normiston kokonaisuus ja tarkoitus, oikeuskäytäntö, harkittavan asian luonne sekä muita vastaavia seikkoja.⁶⁹

Tutkimuksen mukaan⁷⁰ samoihin tosiasioihin ja säännöksiin perustuva päätöksenteko saattoi olla erilaista ensi asteen päätöksiä tehneen hallintoviranomaisen ja muutoksenhakuelimenä toimineen tuomioistuimen välillä. Eron syyksi tutkimuksessa paikannettiin mahdollisesti oikeuslähteiden erilainen painotus päätöksenteossa. Tutkimuksen tulosta on kommentoitu ja tulosta analysoitu, että ensi käden hallintopäätöksiä tekevällä ammattikunnalla ei yleensä ole oikeustieteellistä koulutusta ja sen mukanaan tuovaa syventävää osaamista oikeudellisesta argumentaatiosta ja oikeuslähdeopista. Myös näkökulma oikeuteen on oikeuden ulkopuolinen.⁷¹

Työvoimapoliittista lausuntoa koskevaa viranomaisen harkintavaltaa tarkastellessa, näkisin että varsinkin työllisyysviranomaisella olevan tapauksesta riippuen harkintavaltaa liittyen työnhakijan haastatteluun ja osaamisen kartoitukseen, työnhakijalle sopivien työmahdollisuuksien arviointiin ja lausunnon kirjoittamiseen.

On nähty, että harkintavalta on kuitenkin sinänsä suppeaa maksavan tahon (Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa) päätöstä tehtäessä, koska päätös perustuu jo valmiiksi annettuun työvoimapoliittiseen lausuntoon ja täten päätös on annettava muiden reunaehtojen täytyessä.⁷² Maksajataholla ei ole toimivaltaa ottaa kantaa etuuden työvoimapoliittisiin edellytyksiin. Kuitenkin työvoimapoliittisen lausunnon antamista koskevia säännöksiä on kuvailtu joustaviksi normeiksi, mikä antaa lain soveltajalle laajalti tapauskohtaista harkintavaltaa.⁷³

---

⁶⁸ HL 34 § ja 45§

⁶⁹ Mäenpää 2018, viranomaisen harkintavaltaa ohjaavat tekijät

⁷⁰ Huhtanen 1994, s. 259

⁷¹ Tuori 2004, 118–120

⁷² Mäenpää 2018, suppea harkintavalta

⁷³ Aarnio, Häkkinen... 2003, s. 62

4.3. Oikeusturva viranomaisessa yleisesti

Perustuslaissa säädetään yksilön oikeudesta oikeusturvaan. Oikeusturva tarkoittaa yksilön suojaa suhteessa julkiseen vallankäyttöön.⁷⁴ Asianosaisen oikeusturvan erilaisia ilmentymiä on havaittavissa pitkin työnhaku- ja työttömyysturvanhakuprosessia. Näistä mainintoina preventiivinen eli ennakollinen oikeusturva, joka aineellistuu jo ennen hallintopäätöksen tekemistä asianmukaisesti toteutettuna hallintomenettelynä, tehtynä selvittämisenä ja hyvän hallinnon perusteiden noudattamisena. Jälkikäteinen eli repressiivinen oikeusturva puolestaan pyrkii tapahtuneen virheen, laiminlyönnin tai lainvastaisen menettelyn vuoksi syntyneen, virheellisen päätöksen korjaamiseen asianmukaiseksi.⁷⁵

Hallintolaki antaa reunaehdot yleislakina yksilön oikeuksia koskevia hallintopäätöksiä tekeväälle hallintotoiminnalle ja esimerkiksi hyvän hallinnon periaatteet ovat voimassa kaikessa viranomaisen hallintotoiminnassa. Hallintolaissa säädetään sen suhteesta muuhun lainsäädäntöön. Ristiriitatilanteessa sovelletaan hallintolaista poikkeavaa säännöstä.⁷⁶ Toisin sanoen lain soveltamisessa edelle menee *lex specialis* eli tässä tapauksessa erikoislakina työttömyysturvalaki on se, joka on tässä tapauksessa määrittävä lopulliset muutoksenhaun reunaehdot.⁷⁷

4.4. Työnhakijan oikeusturva

Yksilöllä on oikeus saada kirjallinen työttömyysetuuttaan koskeva hallintopäätös työttömyysetuutta maksavalta taholta, joka on joko Kansaneläkelaitos tai työnhakijan oma työttömyyskassa. Päätöksessä kerrotaan työttömyysetuuden myöntämisestä, epäämisestä, tarkistamisesta tai muista etuuteen liittyvistä toimenpiteistä.⁷⁸ Ennen tämän päätöksen laatimista, tulee sen laatijan (Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa) pyytää *työvoimapolitiittinen lausunto* työllisyysviranomaiselta.

---

⁷⁴ PL 21 §

⁷⁵ Mäenpää, 2016, s.389–390, Stakes 2006, s. 70

⁷⁶ HL 5.1 §

⁷⁷ *Lex specialis derogat legi generali* eli erityisnormi syrjäyttää yleisnormin. Hirvonen, 2011, s. 41

⁷⁸ TTL 11 luvun 3 §

Työvoimapoliittinen lausunto sisältää esimerkiksi työnhakijan etuuden saamisen yleisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä ja mahdollisesta työnhakijan työvoimapoliittisesti moitittavasta menettelystä.⁷⁹ Työvoimapoliittinen lausunto siis käytännössä kertoo etuutta maksavalle taholle, onko työtön työnhakija oikeutettu työttömyysetuuteen ja jos ei ole, niin perustelut sille.

Edellä mainitun lausunnon muutoksenhaun reunaehdoista on säädetty työttömyysturvalain 12. luvun 1.1 §:ssä;

Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalta ja työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan päätökseen tyytymätön vakuutusosoikeudelta.

Samoin lain 1.4 §:ssä säädetään;

Työvoimaviranomaisen antamasta sitovasta lausunnosta ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.⁸⁰

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan ottanut kantaa muutoksenhaun ehtoihin. Tarkastellaan erityisesti työvoimapoliittisen lausunnon asemaa. Työvoimapoliittisesta lausunnosta itsestään ei voi valittaa, mutta työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen päätöksestä on mahdollista valittaa. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan; ”Koska lausunnon sitovuus ei ulotu vakuutusosoikeuteen, tämä seikka ei sellaisenaan muodostu merkitykselliseksi perustuslain 21 §:n näkökulmasta.”

Ongelmana nähtiin kuitenkin molempien asteiden muutoksenhakuelimien; sekä työttömyysturvalautakunnan että vakuutusosoikeuden rakentuminen intressiedustuksen varaan. Vakuutusosoikeuden päätöksestä ei ole mahdollista valittaa. Ongelman nähtiin kärjistyvän siinä, kun sitovan työvoimapoliittisen lausunnon kohteena olevat etuuden myöntämisen ”työvoimapoliittiset edellytykset” nähtiin laadultaan varsin tavanomaisina etuuksien myöntämisedellytyksinä hallinnollisessa päätöksenteossa. Vaikka lakia oikeudenkäynnistä vakuutusosoikeudessa on uudistettu vuonna 2016, ei lausunnossa ongelmaksi nähtyä intressiedustuksen asemaa ole muutettu.⁸¹

Työttömän työnhakijan yksilöllinen palveluntarve vaikuttaa minkä palveluiden pariin työtön työnhakija ohjataan, osa palveluista on harkinnanvaraisia.

---

⁷⁹ TTL 11 luvun 4 §

⁸⁰ TTL 12 luvun 1 §

⁸¹ PeVL 46/2002 vp, Laki oikeudenkäynnistä vakuutusosoikeudessa (677/2016) 6 §

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan viranomaisen harkinnanvaraiset ja määrärahoihin sidotut etuudet eivät ole kiinteydeltään tai oikeussuojan tarpeeltaan niin vahvoja oikeuksia, että ne kuuluisivat PL 21 §:n soveltamisalaan.⁸²

Kuten jo aiemmin on mainittu, työttömyysturvaa koskevasta päätöksestä voi valittaa työttömyysturvan muutoksenhakulautakuntaan. Vuonna 2018 työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta TTLK ja sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta Somla yhdistyivät sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnaksi SAMU:ksi. Lautakunnan toiminnasta säädetään laissa sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta (794/2017). Samun eikä TTLK:n julkisissa ratkaisutietokannoissa ole ainoatakaan tutkimuskysymykseen linkittyvää tapausta. Myöskään vakuutusosoikeuden julkisessa ratkaisutietokannassa ei ollut oikeustapauksia tutkimuskysymystä sivuten.⁸³

---

⁸² HE 209/2016, ks. lisäksi PeVL 32/2012

⁸³ Vakuutusosoikeuden ratkaisuarquivo, 4/2022

5. Johtopäätökset

Voitaisiin sanoa, että hoitajan oikeudellinen asema työttömänä työnhakijana on monimutkainen. Työttömyyteen liittyvä sääntely on pirstaleista, työttömyyteen liittyvää lainsäädäntöä on moneen kertaan uudistettu ja yksilön näkökulmasta sääntely on epäjohdonmukaista. Lisäksi hoitajan ammatin erityispiirteet sekä tämänhetkinen työmarkkinatilanne tuovat omat vaikutuksensa tähän yhtälöön.

Hoitajat ovat välttämätön osa yhteiskunnan toimivaa palvelujärjestelmää. Heidän tehtäväkseen on säädetty lukuisia tehtäviä, joita ilman kyseistä koulutusta ei voi lain mukaan tehdä. Kun hoitaja haluaa jättää hoitotyön, hänellä on siihen täysi oikeus. Sääntelyn ristiriitaisuus realisoituu hoitajan jäädessä myöhemmin työttömäksi. Hänellä ei teoriassa ole mahdollisuuksia kieltäytyä työllisyysviranomaisen tarjoamasta hoitoalan työstä menettämättä työttömyysturvaansa.

Vastikkeettomat työttömyyspäivät lyhyempinä pätkinä tai pahimmillaan toistaiseksi, ovat suuri taloudellinen menetys työttömyyden kohdatessa. Teoriassa ammatinvalinnanvapaus toteutuu, jos et tarvitse työttömyyskorvausta. Voitaisiinko siis jopa sanoa, että ammatinvalinta on varakkaiden etuoikeus? Siis heidän, joilla on varaa menettää työttömyysetuus työstä kieltäytymisen johdosta.

Tällä hetkellä on työllisyyspalveluiden ja työttömyysturvan uudistus meneillään. Uudet pykälät on pitkälti jo huomioitu tätä tutkielmaa kirjoitettaessa. Sinänsä työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelystä aiheutuneen karenssin lyhentäminen on askel suuntaan, jossa oikeus sosiaaliturvaan paremmin jo toteutuu eikä aja työttömiä toimeentulotuen äärelle. Toivottavasti lainsäädäntöä vielä yhtenäistetään työnhakijan näkökulmasta ja varmistetaan, ettei väliinputoajia oikeasti jää.

Lakiin kirjattu tavoite on työttömän työnhakijan nopea työllistyminen. Yhteiskunnallinen tavoite ei saa jyrätä yksilön oikeuksia. Ei työttömyyden vähentämisen tavoite eikä liioin hoitajapulan korjaaminen. Vaikka periaatteessa ilmeisiä ristiriitoja perustuslain kanssa ei pitäisi muodostua tai ne ovat perustuslakivaliokunnan mukaan lain tulkinnalla sivuutettavissa, jäin silti pohtimaan ensi asteen päätöksentekoa ja sitä, kuinka työnhakijan omat toiveet tulevaisuuden työtehtävistä huomioidaan tehdessä työllistymissuunnitelmaa. Lain mukaan ne kirjataan suunnitelmaan mutta työtarjoukset annetaan työnhakijan *työkokemuksen, koulutuksen ja muun osaamisen* perusteella.

Kaikilla ei ole resursseja kouluttautua uudelleen. Aikaisempi koulutus näyttää jäävän kirjoihin ja kansiin. Mistä ammattioikeuksien lisääntynyt omaehtoinen poistaminen mielestäsi kertoo? Näkisin se kertovan pelosta joutua takaisin. Halusta unohtaa entinen ammatti. Näkisin että ammattioikeuksien poistamisen on viimeistään oltava merkki, jonka vuoksi viranomaisen tapauskohtaista harkintaa olisi sovellettava työpaikkaa tarjotessa ja aikaisempi koulutus asiakkaan toiveesta sivuutettava.

Lähdeluettelo

Kirjallisuus

Aarnio Marko, Häkkinen Olli, Jussila Niina, Järvinen Pasi, Maisonlahti Marjaana, Romo Silja, Sollo Anneli: Työttömyysturva. Edita Prima oy 2003

Arajärvi Pentti: Sosiaaliturvan perustuslaillisia näkökohtia. Teoksessa: Nykänen Eeva, Kalliomaa-Puha Laura & Mattila Yrjö: Sosiaaliset oikeudet: näkökulmia perustaan ja toteutumiseen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017

Hallberg Pekka, Karapuu Heikki, Ojanen Tuomas, Scheinin Martin, Tuori Kaarlo, Viljanen Veli-Pekka: Perusoikeudet. Alma talent 2005

Havakka Pauliina, Niemelä Mikko, Uusitalo Hannu: Sosiaalivakuutus. Finva 2017

Hirvonen Ari: Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17. Helsinki. 2011

Huhtanen Raija: Sosiaaliset perusoikeudet perustuslakivaliokunnan käytännössä. Teoksessa: Hänninen Sakari, Kotkas Toomas, Nykänen Eeva, Pajukoski Marja, Sakslin Maija: Muuttuva sosiaalioikeus. Suomalainen lakimiesyhdistys 2013

Huhtanen Raija: Sosiaalivakuutuksen oikeudellinen perusta. Teoksessa: Havakka Pauliina, Niemelä Mikko, Uusitalo Hannu, Kangas Olli, Huhtanen Raija, Airio Ilpo, Ylikännö Minna, Vanne Reijo, Vaittinen Risto, Tuomala Matti, & Rentola Essi Sosiaalivakuutus (Toinen uudistettu painos) Finva 2017

Huhtanen Raija: Toimeentulotuen myöntäminen: julkisoikeudellinen tutkimus hallinto- ja hallintolainkäyttöviranomaisten soveltamiskäytännöstä. Tampere 1994

Helander Marianne, Roos Mervi, & Suominen Tarja: Nuorten sairaanhoitajien näkemyksiä ammatista lähtemisestä. Hoitotiede, 31(3), s. 180–190. 2019

Husa Jaakko, Mutanen Anu, & Pohjolainen Teuvo: Kirjoitetaan juridiikkaa: ohjeita oikeustieteellisten kirjallisten töiden laatijoille (2. uud.p.). Talentum 2008

Keinänen Anssi ja Wiberg Matti: Perustuslakivaliokunta lausuntovaliokuntana ja asiantuntijoiden kuulijana. Oikeus 2012 (41); 1:s. 86–106. 2012

Karapuu Heikki: Oikeus työhön ja elinkeinovapaus (PL 18 §), Teoksessa: Hallberg Pekka, Karapuu Heikki ja Scheinin Martin: Perusoikeudet, Juva 1999

Kivimäki Saija: Yhä useampi harkitsee irtisanoutumista. Super 10/2021, s. 7. 2021

Länsineva Pekka: Ammatinvalinnan vapaus perusoikeutena ja seksuaalipalveluiden ostamisen kriminalisointi, Edilex, Turun yliopisto 2006

Mäenpää Olli: Hallinto-oikeus. Helsinki 2018

Mäenpää Olli: Hallintolaki ja hyvän hallinnon takeet (5. uudistettu painos.). Edita 2016

Määttä Tapio, & Paso Mirjami: Johdatus oikeudellisen ratkaisun teoriaan. Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta 2019

Määttä Tapio, & Paso Mirjami: Johdatus oikeudellisen ratkaisun teoriaan. Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta 2022

Nieminen, Liisa: Perusoikeudet Suomessa. Lakimiesliiton kustannus 1999

Ojanen, Tuomas: Perusoikeusjuridiikka. Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta 2015

Pajari Sini: Työttömyysturvan aktiivimallin vaikutukset työttömän perusoikeusasemaan: Tarkastelussa oikeus sosiaaliturvaan ja yhdenvertaiseen kohteluun. Julkisoikeuden Pro Gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto 2018

Tuori Kaarlo: Julkisoikeuden perusteet. Helsingin yliopisto, oikeustieteellinen tiedekunta 2001

Tuori Kaarlo: Sosiaalioikeus. WSOY lakitieto 2004

Tuori Kaarlo: Perustuslakivalvonta ja oikeuden kehittäminen – ylin lainkäyttö valtiovallan kolmijaon rajoilla. Lakimies 1/2018, s.103–111 2018

Stakes. Tällä lailla sosiaaliturvaa. Sosiaaliturvan saamisedellytyksistä ja -takeista. Hyvinvointivaltion rajat -hanke. Stakes, Helsinki 2006

Säädökset

PL	Suomen perustuslaki	731/1999
HL	Hallintolaki	434/2003
TTL	Työttömyysturvalaki	1290/2002
JTYPL	Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta	916/2012
	Laki oikeudenkäynnistä vakuutusoidessa	677/2016
	Laki terveydenhuollon ammattihenkilöstä	559/1994
	Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöstä	817/2015
	Laki sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta	794/2017

Virallislähteet

SopS 6/1976: Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus

SopS 8/1976: Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus

SopS 63/1999: Euroopan ihmisoikeussopimus

He 309/1993 *vp*: Hallituksen esitys Eduskunnalle perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta.

He 209/2016 *vp*: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta, työttömyysturvalain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä työsopimuslain 13 luvun 6 §:n muuttamisesta ja 1 luvun 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

He 1/1998 *vp*: Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi Suomen Hallitusmuodoksi.

He 115/2002 *vp*: Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyysturvalaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

PeVM 25/1994 *vp*: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksestä perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta.

PeVL 46/2002 *vp*: Perustuslakivaliokunnan lausunto liittyen hallituksen esitykseen työttömyysturvalaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

PeVL 32/2012 *vp*: Perustuslakivaliokunnan lausunto liittyen hallituksen esitykseen laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan ratkaisuarhasto;
http://www.samu.fi/ratkaisut_somla/index.php (käytetty 18.4.2022)

Vakuutusoikeuden ratkaisuarhasto; <https://www.finlex.fi/fi/oikeus/vako/> (käytetty 18.4.2022)

te-palveluiden työnvälitys; haku tehty koko Suomen alueelle nimikkeillä sairaanhoitaja ja lähihoitaja (vierailtu 17.4.2022)

Verkkolähteet

Mustonen Joonas (2022) Ennätyksellisen moni hoitaja haki viime vuonna ammattioikeuksiensa poistoa, jottei tulisi pakotetuksi töihin: ”Voimat ovat loppu”
<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/ennatyksellisen-moni-hoitaja-haki-viime-vuonna-ammattioikeuksiensa-poistoa-jottei-tulisi-pakotetuksi-toihin-voimat-ovat-loppu/8395142>

Ruuskanen Laura (2020) Osa sairaanhoitajista miettii ammattioikeuksistaan luopumista pitkittyneessä koronatilanteessa - pyrkimyksenä estää töihin pakottaminen (YLE)
<https://yle.fi/uutiset/3-11698070?fbclid=IwAR20hO72Q2Yx7cVmGmWYWlCyT5wdLl17ktNOw0s5wHJ - HUq3bDukgCRVYg>, (Vierailtu 29.9.2021)